

Әділбекова Ақкербез Бәкірқызының
8D10102 – «Медицина» мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін
алу үшін ұсынылған
«Қазақстандағы қарыншалық перде ақауын емдеудегі
клиникалық-эпидемиологиялық аспектілері және болжамдық
факторлары» тақырыбында диссертациялық жұмысның
АННОТАЦИЯСЫ

Зерттеудің өзектілігі

Туа біткен жүрек ақаулары (ТЖА) нәрестелер мен жас балалар арасында өлім-жітімнің басты себептерінің бірі болып қала береді. ТЖА-мен туған нәрестелердің орташа пайызы 0,8–1% (толық мерзімді балалар арасында 8–10 1000-ға шаққанда), ал бұл көрсеткіш мерзімінен ерте туған нәрестелер арасында айтарлықтай жоғары, 8,3%-ға жетеді. Қазақстанда жыл сайын 3000-ға жуық ТЖА-мен туған бала дүниеге келеді және олар нәрестелер мен алғашқы жылдардағы балалар өлімінің басты себебі болып табылады. Жүректің қарыншааралық перде ақауы (ҚПА) ТЖА-ның ең көп тараған түрі болып табылады және барлық туа біткен жүрек ақауларының 20-30%-ын құрайды.

Қазіргі уақытта қарыншааралық перде ақауын хирургиялық емдеудің үш негізгі әдісі бар:

1. Жасанды қан айналым аппараты (ЖҚА) қолдану арқылы хирургиялық емдеу.
2. ҚПА-ды интервенциялық әдісімен қантамыры арқылы жабу.
3. ЖҚА қолданбай жасалатын гибридті операция.

Гибридті операция ұсынылып, кейіннен кеңінен таралды, өйткені ол ҚПА-ды жүректі тоқтатпай жабуға мүмкіндік береді, жасанды қан айналымын қолданбайды және 2-4 см ұзындықтағы мини-стернотомия арқылы орындалады. Бұл әдіс Қытайда кеңінен қолданылады. Алайда, қазіргі уақытта бұл әдістің тиімділігі мен қауіпсіздігі, сондай-ақ оны Еуропа мен Орталық Азиядағы нәрестелерде қолданудың ерекшеліктері туралы жеткілікті ақпарат жоқ. Сонымен қатар, бұл процедураны орындауға арналған клиникалық хаттама әлі қалыптаспаған. Осылайша, жоғарыда аталған мәселелер біздің зерттеу тақырыбымыздың өзектілігін анықтайды.

Зерттеудің мақсаты: Клиникалық-эпидемиологиялық мәліметтерді және болжамдық факторларды бағалау негізінде Қазақстан Республикасындағы балалардағы қарыншалық перде ақауын хирургиялық емдеудің ең тиімді әдісі туралы негізделген қорытынды жасау үшін клиникалық бақылау әдістерін әзірлеу және қолдану.

Зерттеу мақсаттары:

1. Балалардағы қарыншалық перде ақауынан аймақтық эпидемиологиялық ерекшеліктерін, сырқаттанушылық пен өлім-жітім тенденцияларын зерттеу.
2. Осы патологияны хирургиялық емдеу әдістерінің тиімділігін зерттеу.
3. Хирургиялық емнің ерте және ұзақ мерзімді нәтижелеріне әсер ететін болжамды факторларды анықтау.
4. Науқастардың болжамын анықтайтын критерийлерді зерттеп, гибридті әдіске пациенттерді таңдау алгоритмін құрастыру.

Зерттеу объектісі: Зерттеуге қарыншалық перде ақауы бар 500 пациент (туылғаннан 18 жасқа дейін) қатысты.

Зерттеу әдістері:

I. Эпидемиологиялық бөлімді зерттеу үшін жұмыста келесі зерттеу әдістері қолданылды:

1. Әдіс мазмұны – талдау (библиографиялық дереккөздерді, мемлекеттік және статистикалық мәліметтерді талдау);
2. Сипаттамалық талдау әдісі (мәліметтерді өңдеу және жүйелеу, кестелер мен графиктер түрінде көрнекі көрсету үшін);
3. Microsoft 365, SPSS бағдарламаларын қолданатын статистикалық әдістер.

II. Клиникалық материалды зерттеу үшін келесі әдістер қолданылды:

1. Зерттеу біріктірілген – көп бағытты когорт.

A) бастапқы ретроспективті когорта

B) одан әрі проспективалық когорта.

Практикалық маңызы:

Қазақстанда алғаш рет облыстық деңгейде балалардағы қарыншалық перде ақауының эпидемиологиялық ерекшеліктері анықталды. Қазақстанның әртүрлі медициналық-географиялық аймақтарындағы қарыншалық перде ақауынан балалар өлімінің кеңістік-уақыттық ерекшеліктері анықталды.

Біздің зерттеуіміздің нәтижелері бойынша қарыншалық перде ақауларын жабудың гибридті әдісінің қауіпсіздігі мен тиімділігі туралы идеялар кеңейтілді. Операцияның осы түріне пациенттерді таңдау алгоритмі жасалды.

Алынған мәліметтер «Ұлттық ғылыми медицина орталығы» АҚ жүректің туа біткен ақаулары бойынша кардиохирургиялық бөлімшесінің клиникалық тәжірибесіне сәтті біріктірілді. Біздің жұмысымыздың нәтижелері Қазақстанда және шетелде әртүрлі медициналық конференцияларда баяндамалар дайындауда, сондай-ақ балалар кардиохирургиясы тақырыбына арналған басылымдарда пайдаланылды. Диссертациялық материалдар оқу-әдістемелік құралдар мен әдістемелік ұсыныстарды әзірлеу үшін пайдалы болуы мүмкін.

Қорғауға ұсынылатын негізгі мәліметтер:

1. ҚПА-дан аурушаңдық пен өлім тенденциялары демографиялық және жас факторларына байланысты. Аурудың өзгеруінің тенденциялары анықталды, бұл патологияның жоғарылауын көрсетеді. Әртүрлі медициналық-географиялық аймақтарда ҚПА-дан болатын өлімді зерттеу балалардың

аймақтық ерекшеліктерін анықтауға мүмкіндік берді. Картограммада өлім деңгейі жоғары, орташа және төмен аймақтар көрсетілген.

2. Қарыншалық перде ақауларын жабудың гибридті әдісі жас балалардағы дәстүрлі әдіспен салыстырғанда қауіпсіздіктің жоғары деңгейін көрсетеді.

3. Операциядан кейінгі ерте кезеңде қарыншалық перде ақауларын жабудың гибридтік әдісі дәстүрлі түзетумен салыстырғанда жақсы нәтиже көрсетті.

4. Қарыншалық перде ақауларын жабудың гибридті әдісі бойынша науқастарды таңдау алгоритмін қолдану осы аурумен ауыратын науқастарды хирургиялық емдеудің тиімділігі мен қауіпсіздігін арттырады.

Диссертацияның апробациясы:

Диссертациялық жұмыстың негізгі мәліметтері:

1. Mortality rates of ventricular septal defect for children in Kazakhstan: spatio-temporal epidemiological appraisal (мақала). *Congenital Heart Disease*. 2023;18(4):447-459. CiteScore Scopus 72.

2. Hybrid versus traditional method closure of ventricular septal defects in children(мақала). *Journal of Thoracic and Cardiovascular Surgery Techniques*. 2024, 24:137-144. CiteScore Scopus 46.

3. Evolution of surgery of ventricular septal defect closure(мақала). *Journal of Clinical Medicine of Kazakhstan*. 2022, 19(5):4–8.

4. Mid-term outcome of the hybrid method of ventricular septal defect closure in children (мақала). *Journal of Clinical Medicine of Kazakhstan*. 2024, 21(2):66-72.

5. Қазақстандағы қарыншалық перде ақауынан балалар өлімі: кеңістік-уақытша эпидемиологиялық бағалау. Жұмыс мақала түрінде «Қазіргі әлемдегі ғылым мен білім: 21 ғасыр сын-қатерлері» атты XIV халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияда ұсынылды. 2023, 1 том, 18 бет. Астана, Қазақстан.

6. Жұмыстың фрагменттері студенттер мен жас ғалымдардың «Ғылым және жастар: ашылулар мен перспективалар» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында «Жүректі тоқтатусыз қарыншалық перде ақауын трансвентрикулярды әдіспен жабу» тезис түрінде ұсынылды. 71-бет, 12-13 сәуір 2023 ж Астана, Қазақстан.

7. Жұмыстың фрагменттері студенттер мен жас ғалымдардың «Медицина ғылымы, білім беру, тәжірибе: мәселелері және шешу жолдары» атты 64-ші халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында «Соғып тұрған жүректегі қарыншалық перде ақауларының трансвентрикулярлық жабылуы» атты тезис түрінде ұсынылды. 369 бет, 11-12 сәуір 2022 ж Астана, Қазақстан.

8. Жұмыстың фрагменттері XI Халықаралық кардиологтар мен терапевтер форумында «Жүрек соғуындағы қарыншалық перде ақауын аз инвазивті жабу – біздің алты жылдық тәжірибеміз» тезис түрінде ұсынылды. 4 бет, 22-24 наурыз 2022 ж Мәскеу, Ресей.

9. Жұмыстың үзінділері Халықаралық кардиологтар мен кардиохирургтер конференциясында «Жүректі тоқтатусыз миниинвазивті әдіспен қарыншалық перде ақауларын жабу: біздің орталықтың тәжірибесі» тезис түрінде ұсынылды. 62-64 беттер, 2023 жыл, Тараз, Қазақстан.

10. Жұмыстың фрагменттері «Қазақстандағы қарыншалық перде ақауынан балалар өлімі: кеңістік-уақыттық эпидемиологиялық бағалау»

тақырыбындағы «Ғылым мен техниканың жетістіктері» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында тезис түрінде ұсынылды. 23-бет, 31 қазан 2023 жыл Мәскеу, Ресей.

11. Жұмыстың фрагменттері «Латвия университетінің 80-ші халықаралық ғылыми конференциясы» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында «Соғып тұрған жүректегі миниинвазивті қарыншалық ақауының жабылуы: біздің орталықтағы тәжірибе» тезис түрінде ұсынылды. 143-бет, 2022 ж Рига, Латвия.

12. Жұмыс фрагменттері «Балалардағы жүрек соғуы кезінде ДМЖП-ны аз инвазивті жабуды қолданудың орта мерзімді нәтижелері» атты тезис түрінде «Ұлттық медициналық жүрек-қан тамырлары хирургиясы орталығының» XXVII жыл сайынғы сессиясында ұсынылды. . А.Н. Бакулев» жас ғалымдардың Бүкілресейлік конференциясымен және I Бүкілресейлік кардиохирургия саммитімен. 2024 жылғы 26-28 мамыр Мәскеу, Ресей.

13. «Латвия университетінің 80-ші халықаралық ғылыми конференциясы» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясында оқылған. «Жүректің соғуындағы аз инвазивті қарыншалық септальды ақауды жабу: біздің орталықтағы тәжірибе». 2022 Рига, Латвия.

14. Қазақстан Республикасы кардиологтарының съезінде оқылған. «Жүректің соғуындағы қарыншалық перде ақауын аз инвазивті жабу - бұл біздің алты жылдық тәжірибеміз». 2 маусым, 2023 жыл Алматы, Қазақстан.

15. Авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізіліміне мәліметтерді енгізу туралы анықтама 2022 жылғы 23 қыркүйектегі № 28998. Объектінің атауы: Қазақстандағы балалардағы қарыншалық перде ақауларын емдеудегі клиникалық, эпидемиологиялық және болжамдық факторлар.

16. Авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізіліміне мәліметтерді енгізу туралы 2023 жылғы 8 ақпандағы № 32458 анықтамасы. Объектінің атауы: Хирургиялық емдеуден кейін туа біткен жүрек ақауы «қарыншалық перде ақауы» бар балалардың ата-аналарына арналған сауалнама.

17. Астана қ. «Ұлттық ғылыми медициналық орталық» АҚ базасында ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін енгізу актісі.

Объектінің атауы: «Соғып тұрған жүректегі қарыншалық перде ақауын трансвентрикулярлық жабу әдісі» 2023 ж.

ҚОРЫТЫНДЫ

1. Қазақстанда 2011 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңде 1000 жаңа туған нәрестеге шаққанда туа біткен жүрек ақауларының (ЖЖА) орташа саны 2981-ден 3414 жағдайға дейін ауытқиды, оның 30%-ы ЖҚА құрайды. ҚПА-дан болатын өлім-жітімнің айтарлықтай үлесі нәрестелерде (1 жасқа дейін) - 82,6%, сондай-ақ 1 жастан 2 жасқа дейінгі балаларда - 11,5% құрайды. 2020 жылға қарай ҚПА-дан нәресте өлімі 56%-ға төмендеді. Аймақтар бойынша ҚПА-дан болатын өлім-жітімнің ең объективті және индикативті

картограммасы осы ауру бойынша медициналық-әлеуметтік шараларды жүргізуге арналған нұсқаулық болып табылады.

2. ҚПА жабудың гибриді әдісі 93,2% деңгейінде жоғары тиімділікті көрсетті.

3. ҚПА жабудың гибриді әдісі операция ішілік қан жоғалтуды айтарлықтай аз қамтамасыз етеді $\mu=27$ мл, операция уақыты 84 минут (31;160), операцияға дейін болу $\mu=3,12$ күн, операциядан кейін $\mu=6,76$ күн, реанимациядағы уақыт $\mu=1,03$ күн, ал стационарда болу ұзақтығы реабилитацияның бірінші кезеңін ескере отырып, дәстүрлі түзетумен салыстырғанда $\mu=9,88$ күн.өрсетті, конверсия жағдайларының 6,4% және өлімнің 0,4% тіркелді.

4. Жүректің ҚПА хирургиялық емдеуде ең тиімді нәтижелерге қол жеткізу үшін ҚПА жабудың гибриді әдісіне пациенттерді таңдау алгоритмі әзірленді.

Практикалық ұсыныстардың:

1. Перимембранозды ҚПА анықталған жағдайда, аорталық шекарасының >2 мм болуы кезінде гибридік әдісті қолдану ұсынылады.
2. Бұлшықеттегі ҚПА анықталған кезде бұлшықет типтегі окклюдер пайдаланылады.
3. Операция кезінде жүрек ритмі мен өткізгіштігінің бұзылуы байқалған жағдайда және олар операциядан кейін сақталса, дәстүрлі операцияға конверсия жасау ұсынылады.
4. ҚПА-ды гибридік әдіспен жапқаннан кейін 3 мм немесе одан үлкен резидульды ағып кету қалса, дәстүрлі операцияға конверсия жасау керек.
5. Перимембранозды ҚПА-ны жапқанда, окклюдердің мөлшерін қарыншааралық перде ақауының диаметрінен 1 мм үлкен етіп таңдауға ұсынылады.
6. Төмен орналасқан апикальды қарыншааралық дефектілерді жабу үшін 4-ші қабырға бойымен сол жақ мини-торакотомияны қолдану ұсынылады.

Диссертацияның көлемі мен құрылымы:

Диссертациялық жұмыс 116 бет компьютерлік мәтінде жазылған, 25 суретпен иллюстрацияланған, 15 кестеден тұрады. Жұмыс кіріспеден, әдебиетке шолу, зерттеу материалдары мен әдістерінен, зерттеу нәтижелерін баяндаған үш бөлімнен, қорытындыдан, практикалық ұсыныстардан, межжелудочковый дефектілерді жабу үшін гибридік әдіс бойынша науқастарды таңдау алгоритмінен, 177 атаудан тұратын пайдаланылған әдебиеттер тізімінен құралған.